

Sluttrapport

Prosjekt: Takk for handelen og på gjensyn. Bevaring av arkiver fra norsk handelsnæring

Museum Vest og Hordaland fylkesarkiv har i prosjektet arbeidet i tråd med beskrivelsen gitt i søknaden og oppnådd målsetningen om å ordne, digitalisere og tilgjengeliggjøre arkivene samlet inn av Norsk Handelsmuseum og Norsk Reklamemuseum. Ordningsgraden ble mindre detaljert for deler av materialet enn det vi hadde sett for oss, men vi er godt fornøyd med resultatene som er oppnådd innenfor rammene vi hadde tilgjengelig. Arbeidet har resultert i at sentrale kilder til kunnskap om handelsnæringen i Norge innenfor perioden ca. 1889-1990 nå er tilfredsstillende oppbevart og tilgjengelig for bruk.

Museum Vest og Hordaland fylkesarkiv vil rette en stor takk til Arkivverket som gjennom sin støtte muliggjorde prosjektet.

Redegjørelse for mål og gjennomføring

Det overordnede målet i prosjektet var å ordne, digitalisere og tilgjengeliggjøre arkivene samlet inn av Norsk Handelsmuseum og Norsk Reklamemuseum. I statusrapporten som ble oversendt Arkivverket i juni 2018 beskrev vi en nødvendig nedskalering som følge av de økonomiske rammene for prosjektet. Det overordnede målet ble ikke påvirket av disse endringene, men nedskaleringen medførte at registrering og digitalisering av fotomaterialet ikke ble prioritert og at ordningsgraden for papirarkivene ble mindre detaljert. For å strekke prosjektet så langt som mulig, gikk Museum Vest inn med finansiering av to ekstra månedsverk, noe som medførte en forlengelse av prosjektmedarbeiderens engasjement. Arkivverket ble informert om denne endringen i mars 2019.

I prosjektets første fase ble det i tråd med prosjektbeskrivelsen tilsatt en prosjektmedarbeider. Stillingen ble lyst ut og Mari Ringnes Gløtberget ble ansatt i sitt engasjement med oppstart i september 2018. Hun arbeidet fra da av i 50% stilling ut august 2019.

Det var et omfattende arkivmateriale som skulle arbeides med i prosjektet, totalt beregnet til ca. 170 hyllemeter, fordelt på ca. 40 paller. Det klart største arkivet er etter Norges Handelsstands Forbund (NHF). Arkivet ble omemballert, ordnet på serienivå og digitalisert i Asta. Som en del av prosjektet har arkivet blitt flyttet til Hordaland fylkesarkivs magasinlokaler og opptar der ca. 90 hyllemeter.

Arvid Skauges reklamesamling, totalt 7 hyllemeter, ble også flyttet i denne omgangen. De resterende arkivene utgjør bransjeorganisasjoner som NHF hadde fusjonert med og arkivene til NHFs medlemsorganisasjoner. Foruten organisasjonsarkivene består samlingen også av enkelte mindre bedriftsarkiv og samlinger av trykt materiale, eksempelvis reklamemateriell. Vi har klart å skaffe oss en oversikt på arkivnivå over det resterende materialet, men mye gjenstår når det gjelder ordning og registrering. Alle papirarkivene er registrert i Asta og klare for publisering på Arkivportalen.¹ Fotomaterialet har vi dessverre ikke hatt ressurser til å ordne. Vi ser for oss en videreføring av prosjektet der det resterende arkivmaterialet ordnes og katalogiseres, og registrering og digitalisering av foto. Det resterende materialet utgjør ca. 110 hyllemeter eksklusiv foto.

Samlet er arkivene som har inngått i prosjektet viktige kilder til handelsnæringens plass i det norske samfunn sett fra næringens ståsted gjennom 100 år, fra etableringen av NHF i 1889 og fram til ca. 1990. Arkivene er nå tilgjengelige på en helt annen måte enn hva de var før prosjektets oppstart. Materialet lå den gang nedpakket på pall og Museum Vest så ikke muligheter for å kunne prioritere et stortilt ordningsarbeid sett i lys av andre arbeidsoppgaver og museets økonomi. Prosjektmidlene var derfor avgjørende for å ta fatt på arbeidet.

Underveis i prosjektet ble det forfattet en søknad til Arkivforbundet om støtte til en fagartikkel innrettet mot Tidsskrift for kulturforskning. Artikkelen skulle formidle prosjektet og gjøre et dykk inn i et av arkivene for å synliggjøre materialets kildepotensial.² Dessverre mottok vi ikke støtte fra Arkivforbundet, og vi så det ikke som mulig å gjennomføre arbeidet. Derimot var Museumsnytt positive til at vi kunne skrive om prosjektet, og en prosjektpresentasjon kommer på trykk hos dem senhøstes 2019. Vi håper det kan bidra til interesse for materialet.

Avslutningsvis kan det også nevnes av samarbeidet mellom Museum Vest og Hordaland fylkesarkiv har fungert svært godt. Begge institusjonene, og nå etter hvert Vestlandsarkivet, ser gode muligheter for videre samarbeid i tiden som kommer når det gjelder dokumentasjon og formidling av næringslivshistorie.

¹ Hordaland fylkesarkiv har problemer med oppkobling mellom Asta og Arkivportalen, og publisering vil finne sted så snart de tekniske problemene er løst.

² Artikkelen skulle benytte arkivet etter Frukt- og Tobakksforhandlernes Landsforbund og Tobakk- og Kioskhandlernes Landsforbund som kildegrunnlag. Problemstillingen dreide seg om hvilke holdninger til tobakk og folkehelse som kom fram blant forbundsmedlemmene i debatten rundt forbudet mot tobakksreklame som ble innført med tobakkskadeloven i 1973.

Oppsummering av resultater fra prosjektet

De konkrete resultatene i prosjektet er ordnede, digitaliserte arkiv som ligger klare for publisering på Arkivportalen; NHFs arkiv og Arvid Skauges reklamesamling er omemballert og ordnet på serienivå samt flyttet og plassert i egnede magasin hos Hordaland fylkesarkiv; de resterende arkivene er grovordnet i arkivreoler i Museum Vests lokaler og registrert på arkivnivå i Asta; prosjektet blir formidlet i Museumsnytt høsten 2019.

Prosjektet har bidratt til bedre bevaringsforhold og gjort tilgjengelig arkiver fra en sentral norsk næringssektor. Vi mener arbeidet er et viktig bidrag til en helhetlig samfunnsdokumentasjon og at prosjektet har bedret kildegrunnlaget for dem som ønsker å studere samfunnsutviklingen sett fra norsk handelsnærings ståsted.

For Museum Vests del har prosjektet bidratt positivt til motivasjon for å arbeide med privatarkivsamlingen. Prosjektet, gjennom prosjektmedarbeider Gløtberget og fylkesarkivet som faglig samarbeidspartner, har løftet museets bevissthet rundt egen arkivsamling og vist hva som er mulig å få til når arbeidet prioriteres. Erfaringene fra prosjektet er sånn sett viktige for det videre interne arbeidet med museets arkivsamling.

I søknaden peker vi på prosjektet som et bidrag til å styrke Hordaland fylkesarkiv og Museum Vests samlingsprofil i tråd med den regionale samhandlingsplanen for privatarkiv (2007) samt sørge for bedre bevaringsforhold. Ved overføring av arkivene til Hordaland fylkesarkiv har vi oppnådd dette. Museum Vest har tematisk fått spisset sin samlingsprofil og Hordaland fylkesarkiv forvalter nå et arkivmateriale av stor regional og nasjonal betydning.

Vedlegg: Prosjektregnskap